

واکاوی تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای و تدوین راهبردهای مقابله

محمدرضا مخبر دزفولی^۱

محمد اسحاقی^۲

حمیدرضا حاتمی^۳

محمد عظیمی طرقدری^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۳/۱۸

چکیده

بدون تردید ماهواره‌های تلویزیونی یکی از ابزار مورد استفاده برای تهاجم فرهنگی می‌باشند. این تحقیق کاربردی باهدف واکاوی تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای متوجه جمهوری اسلامی ایران و دستیابی به راهبردهای مقابله با آن‌ها و شناسایی عوامل محیطی مؤثر انجام شده است. روش تحقیق حاضر برحسب نحوه مطالعات و جمع‌آوری اطلاعات، کیفی با رویکرد پس رویدادی است و برحسب نوع و ماهیت خروجی‌های تحقیق، جزء پژوهش‌های راهبردی و سیاست‌گذارانه است. برای گردآوری اطلاعات تحقیق از فنون گردآوری داده‌ها از پرسشنامه، مصاحبه و جلسات نخبگی استفاده شده است. داده‌های کمی با نرم‌افزار SPSS و داده‌های کیفی با استفاده از نظریه زمینه‌ای با کدگذاری تحلیل شده‌اند. با توجه به موقعیت اقدام راهبردی، و تخصیص بهینه منابع، راهبرد کلان، با کسب نظر نخبگان تدوین گردید و با استفاده از روش تدوین راهبرد داعا، و مبتنی بر راهبرد کلان، ۱۵ راهبرد ملی همراه با پیشنهادهای اجرایی برای مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای تدوین و مطلوبیت آن‌ها از طریق فن تاپسیس تعیین شد. در جمع‌بندی نهائی، الگوی قدرت بصیر به‌عنوان نوآوری عملی این تحقیق طراحی و ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: راهبرد، تهدیدات فرهنگی، ماهواره، فرهنگ، تهاجم فرهنگی

^۱ استاد - دانشگاه تهران

^۲ استادیار - هیات - دانشگاه تهران

^۳ دانشیار - روانشناسی - دانشگاه جامع امام حسین (علیه‌السلام)

^۴ دانش‌آموخته دکتری - مدیریت راهبردی پدافند غیرعامل - دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه:

جمهوری اسلامی ایران شکل جدیدی از حکومت را پیش روی جهانیان قرارداد. این نظام برمدار دین و حول محور ولایت و امامت، با طرح مردم‌سالاری دینی، نظام‌های مبتنی بر دموکراسی غربی و در رأس آن آمریکا و راهبردهای جهانی، به‌ویژه منطقه‌ای این ابرقدرت را به چالش کشید. پرواضح است که دو مکتب فکری با شاکله متفاوت در مقابل هم قرار دارند و هریک بر اساس ساختار روحی و فکری خود عمل می‌کند. "قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا"^۱ (بگو هرکس طبق روش (و خلق و خوی) خود عمل می‌کند پروردگارتان کسانی را که راهشان نیکوتر است، بهتر می‌شناسد). در چنین شرایطی غرب با بهره‌گیری از ابزار نوین رسانه‌ای از جمله ماهواره، می‌کوشد با تضعیف روحیه، عقاید، باورها و هویت مردم، و تخریب مبانی دینی، و تضعیف رهبری و ولایت فقیه، مقاومت و پایداری اعتقادی مردم ایران اسلامی را درهم‌شکسته و با ایجاد سلطه فرهنگی، میل به تغییرات سیاسی را در بین مردم تقویت کند. طبق آخرین بررسی‌های به‌عمل‌آمده توسط مرکز مانیتورینگ سیما در حال حاضر ۱۱۶ ماهواره تلویزیونی ایران را تحت پوشش خود دارند که تا امروز ۳۱ دریافت در خانه‌های مردم ثبت‌شده است (مرکز مانیتورینگ سیما، اردیبهشت ۱۳۹۴: ۲). مجموع شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اساس موضوع و شبکه‌های خارجی که برای فارسی‌زبانان برنامه پخش می‌کنند ۱۹۱ شبکه می‌باشند. (همان ۲۱). "بررسی رفتار خبری و اطلاع‌رسانی شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان مؤید هماهنگی رفتاری انواع مختلف آن‌ها در قبال جمهوری اسلامی برخلاف تفاوت و تنوع گونه‌ای آن‌ها است. رصد و محاسبات انجام‌شده نشان می‌دهد طی بازه زمانی بهمن ۱۳۹۲ تا دی‌ماه ۱۳۹۳، بیش از ۱۹ هزار خبر و مطلب پیرامون رخدادهای و مسائل گوناگون مرتبط با جمهوری اسلامی ایران منتشرشده است" (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۴: ۲۰۷). این رقم حدود ۲۷ درصد رشد نسبت به بازه

زمانی سال گذشته را نشان می‌دهد و از فشار بیشتر رسانه‌ای و خبری بیگانگان علیه کشور حکایت می‌کند. گذشته از افزایش ۴ هزار موردی فراوانی اخبار رسانه‌ها پیرامون موضوعات مربوط به ایران، متوسط اخبار به ازای هر رسانه نیز حدود ۱۰۰ مورد نسبت به سال ۱۳۹۲ افزایش داشته است (همان، ۲۱۹). در این صورت شبکه‌های ماهواره‌ای کماکان پدیده‌ای پر چالش و تهدید جدی برای جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند.

اهمیت این تحقیق در این است که با ارائه راهبردهای جامع مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای، موجب برطرف شدن خلأ برنامه‌ریزی راهبردی برای مقابله با این گونه تهدیدات می‌شود. همچنین با ارائه الگوی قدرت فرا هوشمند جمهوری اسلامی ایران و پیشنهادهای اجرائی مترتب بر آن به استحکام ساخت درونی قدرت فرهنگی کشور کمک کرده و در این صورت از نفوذ فرهنگ اجانب جلوگیری شده و صحنه نبرد فرهنگی به نفع جمهوری اسلامی تغییر می‌یابد. ضرورت انجام این تحقیق نیز در این است که کاستی در راهبردهای مقابله با تهدیدات فرهنگی، موجب ناهماهنگی در برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی می‌گردد. ضعف بر فعالیت‌های فرهنگی مستولی می‌شود و دشمن با استفاده از این ضعف، تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای را تشدید و استقامت و پایداری ملی را در هم خواهد شکست. مسئله اصلی تحقیق حاضر "تهدیدات مستمر فرهنگی از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران و کاستی در جامعیت و یکپارچگی و کارآمدی راهبردهای مقابله با این تهدیدات هست." این تحقیق با پاسخ گوئی به این سؤال که "تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای متوجه جمهوری اسلامی ایران و راهبردهای مقابله با آنها کدامند؟" واکاوی تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای متوجه جمهوری اسلامی ایران و دستیابی به راهبردهای مقابله با آنها را هدف قرار داده " و عوامل مؤثر محیط داخلی و محیط خارجی را نیز شناسایی می‌کند.

مبانی نظری تحقیق

پیشینه‌های مرتبط، شامل پروژه‌های تحقیقی، رساله‌ها و مقاله‌های علمی پژوهشی داخلی و خارجی مورد مطالعه قرار گرفتند. تحقیقات انجام شده در جهت‌دهی به روند تحقیق تأثیرگذار و قابل

بهره‌برداری بودند درعین حال از آنجائی که با رویکرد دفاعی تدوین شده‌اند جامعیت و قابلیت لازم برای مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای را ندارند. آنچه این تحقیق را از سایر تحقیقات متمایز می‌کند این است که در این تحقیق تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای متوجه نظام جمهوری اسلامی به‌طور یکپارچه مورد بررسی قرار گرفته و راهبردهای مقابله با آن‌ها بر اساس مفهوم جدیدی تحت عنوان قدرت بصیر با جهت‌گیری مقابله و رویارویی و درعین حال تهاجمی تدوین شده‌اند.

مفهوم شناسی

فرهنگ

الف : معنای لغوی فرهنگ: فرهنگ به لحاظ لغوی دارای معانی زیر است: ۱- ادب (نفس) تربیت ۲- دانش، علم، معرفت ۳- مجموعه آداب و رسوم ۴- مجموعه علوم و معارف و هنرهای یک قوم (معین، ۱۳۶۴- جلد ۲ : ۲۵۳۸).

ب : **تعریف فرهنگ** : مقام معظم رهبری می‌فرمایند: فرهنگ یعنی کلیات و جزئیات یک جامعه و بومی یک ملت تا تفکراتش، ایمانش، آرمان‌هایش. این‌ها تشکیل‌دهنده مبانی فرهنگ یک کشور است (مقام معظم رهبری دیدار وزیر علوم و رؤسای دانشگاه‌ها ۱۳۸۳/۱۰/۱۷). شورای عالی انقلاب فرهنگی فرهنگ را چنین تعریف می‌کند. «نظام واره‌ای است از "عقاید و باورهای اساسی"، "ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری" ریشه‌دار، و دیرپا و "نمادها" و "مصنوعات" که ادراکات، رفتار و مناسبات جامعه را جهت و شکل می‌دهد و هویت آن را می‌سازد.» (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲: ۱۶).

تهدید:

الف : معنی لغوی تهدید : تهدید در لغت به معنی ترساندن، بیم دادن است (معین ۱۳۶۴: ۱۱۷۳).
ب : تعاریف تهدید: تهدید بیان آشکار آسیب رساندن به کسی یا ناراحت کردن و به در دسر انداختن او است. تهدید شخص یا چیزی است که به‌عنوان خطر شناخته می‌شود (Longman:2008).

لغت‌نامه و بستر: تهدید را بیان و ابزار قصد آسیب رساندن، نابود یا تنبیه کردن دیگران از روی انتقام یا ارباب می‌داند و آن را نشان دادن خطر، آسیب و شرارت قریب‌الوقوع مانند جنگ تعریف کرده است. (Webster:1971)

در لغت‌نامه آکسفورد آمده : بیان قصدی برای به وجود آوردن درد ،آسیب، خسارت، یا سایر

اقدامات دشمنانه بر کسی در تلافی کاری که کرده یا نکرده است. (Oxford, 1997). تهدید به شخصی یا چیزی گفته می‌شود که بتواند خطر یا صدمه ایجاد کند (Ibid).

راهبرد

الف: معنای راهبرد: راهبرد معادل فارسی واژه‌ی استراتژی است (شهبایی، ۱۳۸۸: ۷۳). ریشه "استراتژی" واژه‌ی استراتوگوس به معنای فرمانده لشگری و کشوری هست. (عزتی ۱۳۷۳: ۵).

ب: تعریف راهبرد: "راهبرد عبارت است از برنامه‌ی جامع، منسجم و کاملی که برای تحقق اهداف اساسی سازمان تدوین می‌گردد (رضائیان، ۱۳۸۰: ۲۰۹). به‌زعم آون هیوز: اساس مدیریت گرایمی دستیابی به نتیجه‌ها است. وظیفه‌ی استراتژی در این مدل تعیین نتیجه‌های موردنظر و چگونگی ارتباط آن‌ها با مأموریت و رسالت سازمان است (هیوز، ۱۳۸۵: ۱۹۸). "استراتژی طرح و نقشه است. طرح و نقشه بیانگر تصورات مربوط به‌قصد و هدف است که در آن به نقش رهبری آگاهانه تأکید دارد (میتز برگ، ۱۳۷۶: ۴۵).

تهاجم فرهنگی:

رهبر فرزانه انقلاب، بیش و پیش از همگان به مسئله تهاجم فرهنگی توجه کرده و ابعاد مختلف آن را تشریح فرموده‌اند. معظم له در تاریخ ۱۳۷۷/۱۲/۲۸ می‌فرمایند: « آنچه آن‌ها را تهاجم فرهنگی دشمن می‌نامیم و پیوسته مردم هشیار خود و بیش از همه جوانان را به مجاهدت در برابر آن فرامی‌خوانیم، همانا کوشش همه‌جانبه دشمنان ما با استفاده از همه‌ی ابزارهای تبلیغی و خبری و سیاسی و امنیتی برای برانگیختن حس دشمن درونی است. ^۱ و نیز می‌فرمایند: « در حال حاضر یک جبهه‌بندی عظیم فرهنگی که باسیاست و صنعت و پول و انواع و اقسام پشتوانه‌ها همراه است، مثل سیلی راه افتاده تا با ما بجنگد.» (سخنرانی در دیدار مجمع نمایندگان طلاب و فضیای حوزه علمیه قم). در جای دیگر می‌فرمایند: « نقش فعالیت‌های تبلیغاتی و تقابل نظری آمریکا با جمهوری اسلامی از نظر آن‌ها چقدر نقش مهم است. آن‌ها به تبلیغات و تقابل نظری احتیاج دارند. به بی‌ایمان کردن مردم نسبت به مبانی نظام احتیاج دارند. همچنان که به بی‌اعتقاد کردن مردم نسبت به فضایل اخلاقی و پابندی‌های اخلاقی احتیاج دارند. این‌ها چیزهایی است که مردم را از نظام

^۱ a statement of an intention to inflict pain, injury, damage, or other hostile action on someone in retribution for something done or not done:

^۲ پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به حجاج بیت‌الله الحرام

اسلامی جدا می‌کند و پیوند مستحکم بین نظام و مردم را از هم می‌گسلد، این‌ها به این احتیاج دارند. امروز دشمنان ما هم نیرویشان را روی این گذاشته‌اند. «بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۲/۲/۱۳۸۲». می‌فرمایند: «اکثر رسانه‌های دنیا در دست همان غارتگران است، رادیوها و تلویزیون‌ها و مطبوعات و سازمان‌های خبررسانی متعلق به آن‌ها است غالباً در بیشتر عالم جنگ فرهنگی و سیاسی عظیمی را علیه جمهوری اسلامی شروع کرده‌اند که دنبال این جنگ فرهنگی، جنگ سیاسی همراه با موزیگری‌های اقتصادی و فشارهای گوناگون است. اگر کسی این دشمن با این وضوح را نبیند آیا چنانچه بدخواه نباشد، غافل نیست؟» (بیانات فرمانده کل قوا مقام معظم رهبری در دیدار کارکنان نیروی هوایی، ۱۹/۱۱/۱۳۷۹) تهاجم فرهنگی به معنی انتقال معانی میان نظام‌های فرهنگی بدون رضایت دوطرفه است. به عبارت دیگر اگر یک نظام فرهنگی، ارزش‌های خود را با استفاده از قدرت بر نظام دیگری تحمیل کند تهاجم فرهنگی صورت می‌گیرد.. (مرکز پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی صدر، ۱۳۸۹: ۱۱۰).

تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای

هایبرت^۱ بر این باور است که طبق پژوهش‌های انجام‌شده درباره تأثیر وسایل ارتباط جمعی بر جامعه سه زمینه کلی وجود دارد. ۱- اثر وسایل ارتباط جمعی بر شناخت و ادراک^۲-اثر وسایل ارتباط جمعی بر تغییر عقاید و ارزش‌ها^۳-اثر وسایل ارتباط جمعی بر تغییر رفتار، وی توضیح می‌دهد که ما از شناخت به ادراک می‌رسیم و تغییر عقاید و ارزش‌ها قبل از تغییر رفتار اتفاق می‌افتد (Hiebert et. al:1975:55). هربرت شیلر^۲ در میان اولین پدیدآورندگان ادبیات انتقادی ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی قرار دارد. وی معتقد است که: "همانندسازی فرهنگی که سال‌ها است در ایالات متحده اجرا می‌شود هم‌اکنون سراسر جهان را تهدید می‌کند" (سردکن، ۱۳۷۷: ۳۹۰). مارکوزه در کتاب انسان تک‌ساحتی می‌نویسد: "حجم سنگین پیام‌ها و تبلیغاتی که از رسانه‌های جمعی بر جامعه تحمیل می‌شود، موجب شده است افراد بدون درک و شناخت واقعی دست به انتخاب بزنند و این نوعی سلب آزادی است" (مارکوزه ۱۳۵۹: ۴۳). ایران نیز در عصر ارتباطات، همانند سایر کشورها مورد تهدید رسانه‌ها و به‌ویژه شبکه‌های ماهواره‌ای قرار گرفته است. طبق آخرین اخبار ۳۸۴ ماهواره تلویزیونی سراسر جهان را در پوشش خود دارند از این تعداد

^۱ Hiebert

^۲ Shiller

۳۰۱ ماهواره تلویزیونی به صورت فعال به ارسال امواج تلویزیونی بر روی زمین مبادرت می‌ورزند (مرکز مانیتورینگ سیما، ۱۳۹۴: ۲). از ۲۰۳۷۴ شبکه تلویزیونی در کل جهان، ۷۰۰۰ شبکه تلویزیونی از ۳۱ دریافت ثبت شده در ایران قابل دریافت می‌باشند (همان: ۲). تا سال گذشته دو ماهواره هات برد^۱ و یوتل ست^۲ W3 به عنوان مرکز تجمع شبکه‌های فارسی زبان به شمار می‌رفتند. اما اکنون ماهواره یاهست^۳ تبدیل به ماهواره اصلی محل تجمع شبکه‌های فارسی زبان شده (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۴: ۲۲۰). یک تحقیق که توسط مرکز تحقیقات صداوسیما در سال ۱۳۹۰ انجام شده حاکی از این است که "بینندگان شبکه‌های ماهواره‌ای از ۱۹/۳ در صد در سال ۱۳۸۳ به ۴۱/۲ در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است (مرکز تحقیقات صداوسیما ۱۳۹۰: ۷). در نتیجه تحقیقی دیگر آمده است "در حال حاضر ۶۰ درصد مردم ایران مخاطب ماهواره هستند (بیچرانلو، ۱۳۹۰، ۱). یکی از وجوه اصلی چالش‌ها، رفتار خبری و اطلاع‌رسانی شبکه‌ها در برابر جمهوری اسلامی است. موضوع مهم دیگر، به چالش کشاندن هنجارهای اسلامی - ایرانی و تلاش برای جایگزین نمودن هنجارها و سبک زندگی بیگانه در زندگی مردم است. تهاجم علیه بنیه‌های فکری - اعتقادی و تشدید شکاف‌های قومی و مذهبی، چالشی است که به طور معمول از سوی شبکه‌های تفرقه افکن قوم‌گرا و مذهبی دنبال می‌شود. (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۲: ۱۸۵). آخرین رصد و محاسبات انجام شده نشان می‌دهد طی بازه زمانی بهمن ۱۳۹۲ تا دی‌ماه ۱۳۹۳، بیش از ۱۹ هزار خبر و مطلب پیرامون رخدادها و مسائل گوناگون مرتبط با جمهوری اسلامی ایران منتشر شده است " (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۴، ۲۰۷). این رقم حدود ۲۷ درصد رشد نسبت به بازه زمانی سال گذشته را نشان می‌دهد و از فشار بیشتر رسانه‌ای و خبری بیگانگان علیه کشور حکایت می‌کند. گذشته از افزایش ۴ هزار موردی فراوانی اخبار رسانه‌ها پیرامون موضوعات مربوط به ایران، متوسط اخبار به ازای هر رسانه نیز حدود ۱۰۰ مورد نسبت به سال ۱۳۹۲ افزایش داشته است (همان، ۲۱۹).

گفتمان ایجاد بحران در ایران و بهره‌گیری از این موقعیت در بیانات سردمداران غرب به‌ویژه آمریکا به وضوح مشهود است از جمله: کنت نیر من^۴ از اعضای ارشد سازمان سیا و کارشناس

^۱ Hotbird

^۲ Eutelsat

^۳ Yahsat

^۴ Kont nirman

جنگ روانی می‌گوید: "هدف از افزایش شبکه‌های ماهواره‌ای، تغییر ماهیت و جوهره رژیم اسلامی است. و در حقیقت، نتیجه تغییر این ماهیت و سرنگونی این رژیم یکی است. استراتژی مقابله با ایران باید اهداف و ماهیت رژیم اسلامی ایران را دقیقاً موردبررسی قرار دهد و بعد به این پردازد که ما چگونه می‌توانیم از نقاط قوت خود برای تضعیف این رژیم و بهره‌برداری از تناقضات درون آن استفاده کنیم. و این موقعیت را به وجود بیاوریم که این رژیم با دست خودش قبر خود را بکند. (گزارش مانی‌تورینگ صداوسیما، ۱۳۹۰: ۶۷). این رویکرد در عملکرد شبکه‌های ماهواره‌ای به‌وضوح دیده می‌شود.

الزامات مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای

الف: قدرت و اقتدار: می‌توان گفت که اقتدار عبارت از کوششی است که برای تعبیر و تفسیر قدرت به‌منظور معنا بخشی به شرایط سلطه و تأثیرگذاری به کار می‌رود. در این معنا اقتدار واژه‌ای مترادف با جست‌وجوی نیروی مستحکم، تضمین‌شده و پایداری می‌شود که چنین تضمینی را می‌توان نوعی فرایند تعبیر و تفسیر قدرت دانست. (سنت، ۱۳۷۸: ۲۳-۲۵). گابریل آلموند، توانمندی را شاخص قدرت و اقتدار یک نظام محسوب و بر این باور است که هر دولتی بتواند در چهار حوزه توانایی توزیعی^۱، توانایی استخراجی^۲، توانایی تنظیمی^۳، و سرانجام توانایی نمادین^۴، کفایت خود را نشان دهد خواهد توانست اقتدار مشروع را تضمین کند. (Gabriel:1966:pp190).

(212) امروزه بعد سوم قدرت نیز تحت عنوان قدرت نرم موردتوجه جدی قرار گرفته است. جوزف نای قدرت نرم را تدوین برنامه و جذب دیگران و کسب نتایج دلخواه به‌وسیله‌ی دیگران، توانایی شکل‌دهی به اولویت‌های دیگران به‌منظور اینکه آنچه را شما می‌خواهید بخواهند می‌داند (نای، ۱۳۸۷: ۷۰) وی می‌گوید. اگر کشوری بتواند از امکانات خود برای گرفتن امتیاز بهره‌برداری نماید و با تبلیغ، ترغیب و اقناع، دیگران را با خود همراه سازد دارای قدرت نرم است. (نای، ۱۳۸۲: ۱۰). جوزف نای همچنین برای استفاده از دو قدرت سخت و نرم اصطلاح قدرت

۱- Distributive Capability

۲- Extract Capability

۳- Regulative Capability

۴- Symbolic Capability

هوشمند ۱ را مطرح می‌کند. وی در مقاله آینده قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا می‌گوید من اصطلاح قدرت هوشمند را برای تشریح راهبردهایی به کار بردم که منابع قدرت سخت و نرم را به شکل موفقیت‌آمیز باهم تلفیق می‌کند. قدرت هوشمند، توانائی در هم آمیختن قدرت سخت، اجبار یا پاداش‌دهی با قدرت نرم، جذب و جلب نظر در قالب راهبردی موفقیت‌آمیز است. (به نقل از پارمار و کاکس، ۱۳۹۰، صص ۲۲-۳۴). اما از نظر اسلام قدرت از آن خداوند تبارک و تعالی است. آن‌چنان‌که علامه طباطبائی در المیزان تصریح می‌کند: واژه‌ی قدیر از اسمای حسناى خدای تعالی است که مرکز همه قدرت‌ها است (علامه طباطبائی ۱۳۷۰: ۹۱، ج ۱۸).

ب: بصیرت: در منجدالطلاب در معنی کلمه بصیر آمده است "باهوش، آگاه، بینا" (البصیره) یعنی عقل، زیرکی، بصیرت، فطانت، هوشیاری (منجدالطلاب، ۱۳۶۰: ۲۸)، علامه طباطبائی در معنی کلمه بصیر می‌فرماید: بصیر از اسماء حسنی است و معنی آن علم داشتن به دیدنی‌ها است. بنابراین از شعب اسم علیم است (طباطبائی، ۱۳۷۰: ۳۰۹) خواجه عبدالله انصاری در میدان هفتاد و دوم رساله صد میدان، بصیرت را "میدان علم" می‌داند و با ذکر این معنا که "بصر، دیده‌ور کردن است، و ابصار، سه است از سه گونه بصر و در نتیجه از سه گونه بصیرت سخن می‌گوید: عقل، حکمت، و فراست.

۱) بصیرت عقل: شناخت سود و زیان خویش است و شناخت دقیق و سنجیده اشخاص و ویژگی‌هایش و نیز شناخت سنجیده هر چیز و هر کار، که عقل همانا ابزار شناخت این معانی است. (-عقل). ۲- بصیرت حکمت: شناخت و بینشی است که نتیجه آن "شفقت" است و "حیرت و توجه" به اشارت حق در هر صناعت (=پدیده). نتیجه شفقت (=دلسوزی و مهربانی) آن است. که جنگ و نزاع از میان‌بر می‌خیزد. و سالک به آشتی و صلح می‌رسد. نتیجه "حیرت" آن است که سالک از آفت شتاب‌زدگی می‌رهد. (حکمت) ۳- بصیرت فراست: فراست که دریافته‌ی است مبتنی بر زیرکی و هوشیاری-با تجارب زندگی، با استدلال و نیز با تصفیه باطن "و نظر دل" به بار می‌آید (- فراست). (دائرةالمعارف تشیع، ۱۳۸۰: ۲۷۲)

اهمیت و نقش بصیرت آن‌قدر زیاد است که به استناد المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم، در قرآن افزون بر ۵۰ مورد با ساخت صفت مشبهه (= بصیر) در آیات مختلف قرآن کریم و گاه همراه بانام خبیر یا سمیع ذکر شده است. ۲۷ بار به تنهائی و ۱۰ بار باصفت سمیع و ۵ بار باصفت خبیر،

(عبدالباقی، ۱۳۶۴: صص ۱۲۱-۱۲۲). حضرت امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه می‌فرماید: "فَأَنَّ مَا الْأَبْصِيرُ مَنْ سَمِعَ فَتَفَكَّرَ وَ نَظَرَ فَأَبْصَرَ وَ اتَّقَعَ بِالْعَيْرِ ثُمَّ سَلَكَ جَدَدًا وَ اضْحَاكَ يَتَجَنَّبُ فِيهِ الصَّرْعَةَ فِي الْمَهَاوِي وَ الضَّلَالَةَ فِي الْمَعَاوِي..." "که بصیر (انسان با بصیرت) انسان با بصیرت کسی است که بشنود و خوب بیندیشد و بنگرد و ببیند و از تجارب دنیا بهره گیرد، سپس در راه روشن حرکت کند) کسی است که شنید و اندیشه کرد، و نظر کرد و بصیر شد، و از عبرت‌ها پند گرفت... (نهج البلاغه، خطبه ۱۵۳).

مقام معظم رهبری بصیرت را معیار کار دانسته و می‌فرماید: "باید همه هوشیار باشند، هم ما هوشیار باشیم، هم ملت‌ها هوشیار باشند، بدانند دسائس و حیل‌های دشمنان متنوع است، پیچیده است. بصیرت را معیار کار خودمان قرار بدهیم. ملت‌ها توجه داشته باشند آمریکائی‌ها و صهیونیست‌ها و مزدوران‌شان و همراهان‌شان سعی می‌کنند انقلاب‌ها را منحرف کنند (دیدارمسئولان نظام در روز عید مبعث ۱۳۹۰/۴/۹). معظم له بصیر بودن را یکی از لازمه‌های مدیران کشور دانسته و می‌فرماید: "...این مدیران و این برنامه ریزان، هم باید عالم باشند، هم به معنای حقیقی کلمه باید متدین، پاک‌دامن و بصیر باشند..." (دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۸۷/۸/۸). با این وصف، بصیرت و عمل بر مبنای آن برای مقابله با تهاجم فرهنگی و بلکه هرگونه تهدیدی نقش غیرقابل‌انکار دارد.

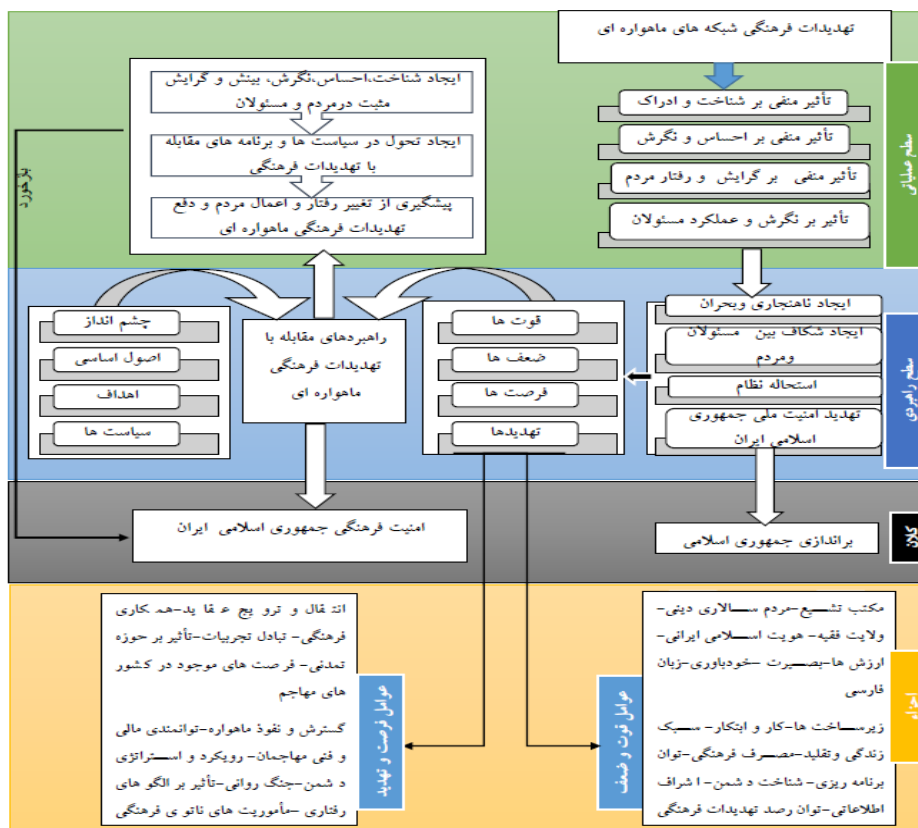
چارچوب نظری و مدل مفهومی تحقیق

الف: چارچوب نظری:

با توجه به مسئله تحقیق و برای پاسخ‌گویی به سؤالات و اهداف ترسیم‌شده در چارچوبی منطقی، هدفمند و روشمند و در ارتباط تنگاتنگ با ابعاد مدل مفهومی تحقیق، از میان نظریه‌های مطالعه شده، نظریه تهاجم فرهنگی مقام معظم رهبری با رویکرد ادراکی، نگرشی و عملی و نظری مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای در کانون توجهات این تحقیق قرار گرفته است.

ب: مدل مفهومی تحقیق: با توجه به مفاهیم و متغیرهای مرتبط با اهداف و سؤالات تحقیق، ابتدا مدل هر متغیر به تنهایی مشخص شد و سپس بر اساس اهداف تحقیق ارتباط بین مدل‌های مذکور تعیین، و مدل مفهومی تحقیق تدوین گردید. این مدل در چهار سطح مفاهیم، ابعاد، مؤلفه‌ها و عوامل (شاخص‌ها) و مرتبط با یکدیگر، طراحی و به تصویر کشیده شده است.

نمودار ۱ مدل مفهومی

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر برحسب نحوه مطالعات و جمع‌آوری اطلاعات، تحقیقی کیفی با رویکرد پس رویدادی است. همچنین برحسب نوع و ماهیت خروجی‌های تحقیق، جزء پژوهش‌های راهبردی و سیاست‌گذارانه است. از آنجائی که تدوین راهبرد برای مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای یک امر تخصصی است جامعه آماری این پژوهش مشتمل بر سیاست‌گذاران، صاحب‌نظران، دانش‌آموختگان و مدیران سطوح عالی با بیش از ده سال سابقه مدیریت مرتبط و نیز تحصیلات عالی فوق‌لیسانس، دکتری و اجتهاد، با بهره‌مندی از خرد جمعی، جمعاً ۱۶۰ نفر تعیین شد. با توجه

به این که دقت یافته‌های پژوهش تا حدی تحت تأثیر تجانس نمونه با اعضای جامعه قرار دارد و باید نتایج حاصل از نظرات نمونه قابل تعمیم به جامعه آماری باشد. تعداد ۵۰ نفر از جامعه آماری تحقیق به صورت نمونه‌گیری هدفمند طبقه‌ای که بتواند معرف طبقات مختلف جامعه آماری باشند، با ویژگی‌های مشترک انتخاب شده‌اند. اطلاعات مورد نیاز، با توجه به اهداف تحقیق با استفاده از فنون گردآوری داده‌ها با دو روش زیر جمع‌آوری شده است. الف: روش میدانی: استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته که مبنای آن مطالعه اسناد بالادستی و فرادستی نظام، مبانی تئوریک و مطالعه محیط داخلی و خارجی می‌باشد.

ب: روش کتابخانه تخصصی: بهره‌گیری از پژوهش‌های انجام‌شده و اطلاعات موجود در کتابخانه‌های تخصصی با ابزار فیش‌برداری و مطالعه اسناد و مدارک پس از جمع‌بندی داده‌ها با استفاده از ضریب لاشه و آلفای کرونباخ، روایی و پایایی پرسشنامه‌ها تأیید گردید. نتیجه آزمون ضریب لاشه برای پرسشنامه عوامل محیطی با میزان CVR مساوی با ۰/۹۶۶، دارای روایی عالی هست. مقدار آلفای کرون باخ استاندارد شده توسط نرم‌افزار SPSS در مورد ۵۸ سؤال پرسشنامه ۰/۸۶۹ و دارای شرایط پایایی عالی است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

الف: تجزیه و تحلیل آماری داده‌های جمعیت شناختی تعداد ۳۷ نفر یعنی ۷۴ درصد اعضای جامعه نمونه تحقیق به شرح جدول زیر پرسشنامه‌ها را تکمیل و عودت دادند.

جدول ۱- درجه علمی و مدرک تحصیلی پاسخگویان

مدرک تحصیلی درجه علمی	فراوانی	درصد
دکتری و اجتهاد	۲	۵/۴
دکتری	۲۴	۶۴/۸۶
دکتری و حوزوی	۴	۱۰/۸۱
خارج فقه و اصول	۲	۵/۴
کارشناسی ارشد	۵	۱۳/۵۱
جمع	۳۷	۱۰۰

محل کار	تخصص	تحصیلات	فراوانی
دانشگاه صدا و سیما - استاد دانشگاه	رسانه و مخاطب	دکتری	۴
نماینده مجلس و استاد دانشگاه	مطالعات ایران و مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی	دکتری	۳

جدول ۲- سیمای خبرگان ارزیابی و تعیین مطلوبیت راهبردها

۱	کارشناس ارشد	ارتباط تصویری (هنر) - تهیه کننده تلویزیونی	صداوسیما - نماینده مجلس شورای اسلامی
۳	دکتری	امنیت - تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای و اجتماعی	عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس - معاون وزیر و اجا - مدیرکل ناجا

ب: تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ها و یافته‌های تحقیق

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های کمی از روش‌های توصیفی با به کارگیری قابلیت‌های نرم افزار SPSS و برای تحلیل داده‌های کیفی از نظریه زمینه‌ای با کدگذاری باز (استخراج مفاهیم اولیه) کدگذاری محوری (استخراج مقولات عمده) و کدگذاری گزینشی (تعیین مقوله هسته نهایی) استفاده شده است. در ادامه راهبردها با روش تدوین راهبرد دعا، که روش نوین تدوین راهبرد نامیده می‌شود تدوین شده است.

تحلیل شکاف و تعیین زاویه چرخش از وضع موجود به سمت وضع مطلوب

$$\text{ARC tg } A/B = C$$

$$\Rightarrow 1/609 - 1/79 = -0/181$$

$$A = \sum_o - \sum_t$$

$$\Rightarrow 0/847 - 2/462 = -1/615$$

$$B = \sum_s - \sum_w$$

$$\text{Arctg} = \frac{\sum_o - \sum_t}{\sum_s - \sum_w} = \frac{-1/615}{-0/181} \Rightarrow \tan C = 8/923$$

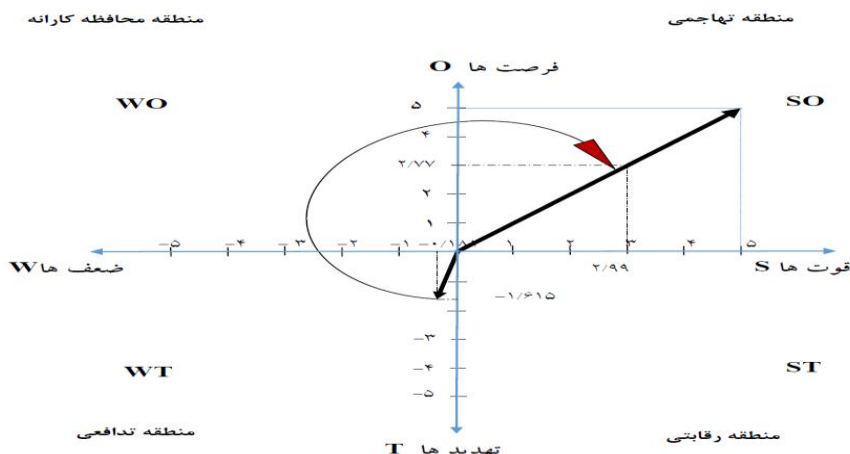
$$\text{Arctg } C = 83/61^\circ \quad D = 45^\circ \text{ زاویه نقطه مطلوب}$$

$$C + D = 45 + 90 + 83/61 = 218/61$$

$$\alpha = 218/61^\circ \quad \text{مقدار زاویه چرخش راهبردی از وضع موجود به سمت وضع مطلوب}$$

$$= \theta + 45$$

نمودار ۲- موقعیت اقدام راهبردی و جایگاه وضع موجود

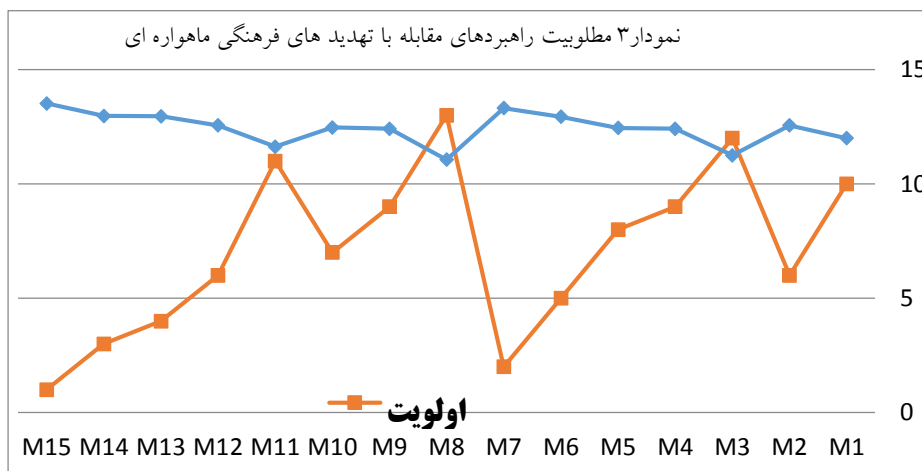
ارزیابی و تعیین مطلوبیت راهبردها

برای ارزیابی و تعیین مطلوبیت آن‌ها، نمونه آماری دیگری به تعداد ۱۵ نفر از خبرگان سطوح عالی مدیریت و تدریس در حوزه فرهنگ، رسانه و ماهواره با درجه تحصیلی دکتری انتخاب گردید. پرسشنامه‌ای مشتمل بر راهبردهای تدوین‌شده برای اعضای جامعه آماری دوم تحقیق ارسال شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و جمع‌بندی داده‌ها، و طی فرایند مراحل فن تاپسیس^۱ راهبردها رتبه‌بندی شدند.

M 15	M 14	M 13	M 1 2	M 1 1	M 10	M 9	M 8	M 7	M 6	M 5	M 4	M 3	M 2	M1	
			۰۷	۰۶			۰۶	۰۷	۰۶		۰۶		۰۷		نتیجه
۰۷۲	۰۶۹	۰۶۹	۰۶	۰۲	۰۶۵	۰۶۶	۰۵	۰۱	۰۹	۰۶۶	۰۶۲	۰۰۶	۰۰۶		تحلیل
۰/۱	۰/۲	۰/۱	۰	۰	۰/	۰/۲	۰	۰	۰	۰/۴	۰/	۰	۰	۰/۶۴	نرم‌افزار

اولویت	۱۰	۶	۱۲	۹	۸	۵	۲	۱۳	۹	۷	۱۱	۶	۴	۳	۱
--------	----	---	----	---	---	---	---	----	---	---	----	---	---	---	---

جدول ۳ مقادیر هریک از راهبردها بر اساس تحلیل داده‌ها

یافته‌های تحقیق

بر مبنای مطالعات محیطی و کسب نظر خبرگان نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدات به شرح زیر شناسایی شده‌اند.

نقاط قوت: اصل نظام جمهوری اسلامی و مردم‌سالاری دینی - تأثیر آموزه‌های مکتب تشیع و نهضت حسینی در بیداری و پایداری مردم - هم‌افزایی دین، حکومت و مردم در مقابله با تهدیدات - وجود رهبری، ولایت فقیه و مرجعیت و روحانیت متعهد - سرمایه اجتماعی نظام (همبستگی، وحدت، اعتماد و مشارکت مردم) - سنگرهای معنوی و ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر جامعه - پیشینه تاریخی، تمدنی و عقبه فرهنگی کشور - نفوذ فرهنگی کشور بر حوزه تمدنی ایران - محیط‌زیست فرهنگی کشور - بیداری و بصیرت نسبی مردم - خودباوری و امیدواری مردم نسبت به آینده - هویت اسلامی ایرانی و غرور ملی - تأثیر ادبیات و زبان فارسی بر فارسی‌زبانان جهان - امکانات و تجهیزات ماهواره‌ای کشور - نیروی انسانی خلاق و کارآمد کشور.

نقاط ضعف: ضعف در زیرساخت‌های نظام ارتباطی و رسانه‌ای کشور - ضعف در جلوگیری از نفوذ ماهواره در جامعه ایرانی - ضعف در تبیین و ترویج ادبیات و آثار فرهنگی هنری اسلامی، انقلابی و دفاع مقدس - ضعف در کار و ابتکار و خلق آثار فاخر و تولید انبوه مفاهیم فرهنگی

هنری-ضعف در نهادینه کردن فرهنگ ایرانی اسلامی بین اقوام، مذاهب و خرده فرهنگ‌های کشور- ضعف در ترویج و تثبیت سبک زندگی اسلامی ایرانی - ضعف در تغییر فرهنگ تقلید از بیگانه-ضعف در آموزش، پژوهش، مطالعات و نظریه پردازی فرهنگی- ضعف در کاهش نسبت سرانه مصارف فرهنگی مردم از تولیدات ماهواره‌ها- ضعف در برنامه ریزی برای فعالیت‌های فرهنگی هنری - ضعف در درآمد تهدیدهای فرهنگی ماهواره‌ای- ضعف در جلب اعتماد بخشی از مردم کشور به اخبار سیاسی و اطلاع‌رسانی رسانه ملی- ضعف در شناخت اهداف و حساسیت‌های تولیدکنندگان محتوای برنامه‌های ماهواره - نفوذپذیری برخی از مسئولان حوزه فرهنگ و هنر و تولیدکنندگان محصولات فرهنگی و آسیب‌پذیری مردم در برابر القانات ماهواره‌ها - ضعف در اشراف اطلاعاتی، تجهیزاتی و فنی بر جریان رسانه‌ای مهاجمان فرهنگی.

فرصت‌ها: امکان استفاده از ماهواره برای انتقال، ترویج، اشاعه پیام، اندیشه و ارزش‌های انقلاب و نظام جمهوری اسلامی-امکان تعامل، تبادل و همکاری‌های فرهنگی و هنری و ارشادی با مراکز فرهنگی و مردم جهان از طریق ماهواره - امکان مبادله آثار فرهنگی هنری، سینمایی، تلویزیونی و خبری با رسانه‌های ماهواره‌ای سایر کشورها - امکان گسترش نفوذ زبان و ادبیات فارسی در حوزه تمدنی ایران از طریق تعامل ماهواره‌ای - امکان استفاده از تجربیات فرهنگی سایر کشورها در جهت مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای - امکان اثرگذاری بر اقوام کشورهای هم‌جوار از طریق ماهواره و بهره‌گیری در تحکیم وحدت ملی- امکان انعکاس موفقیت‌های انقلاب اسلامی و پیشرفت‌های کشور از طریق ماهواره و جذب مردم منطقه و کشورهای هم‌جوار- امکان استفاده از ماهواره برای انتقال، ترویج، اشاعه پیام، اندیشه و ارزش‌های انقلاب و نظام جمهوری اسلامی- امکان تعامل، تبادل و همکاری‌های فرهنگی و هنری و ارشادی با مراکز فرهنگی و مردم جهان از طریق ماهواره - امکان مبادله آثار فرهنگی هنری، سینمایی، تلویزیونی و خبری با رسانه‌های ماهواره‌ای سایر کشورها - امکان گسترش نفوذ زبان و ادبیات فارسی در حوزه تمدنی ایران از طریق تعامل ماهواره‌ای - امکان استفاده از تجربیات فرهنگی سایر کشورها در جهت مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای - امکان اثرگذاری بر اقوام کشورهای هم‌جوار از طریق ماهواره و بهره‌گیری در تحکیم وحدت ملی- امکان انعکاس موفقیت‌های انقلاب اسلامی و پیشرفت‌های کشور از طریق ماهواره و جذب مردم منطقه و کشورهای هم‌جوار.

تهدیدات: نفوذ روزافزون شبکه‌های ماهواره‌ای در جامعه - استفاده از ماهواره در جنگ فرهنگی،

روانی و رسانه‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران - استراتژی آمریکا برای تغییر ماهیت، هویت و جوهره جمهوری اسلامی ایران از طریق ماهواره-الگوسازی فرهنگی شبکه‌های ماهواره‌ای خارجی برای شبکه‌های داخلی- رویکرد ماهواره‌ها بر تغییر بنیادهای فرهنگی ایران، ترویج مدگرایی، اشاعه فرهنگ و سبک زندگی غربی و ایجاد بحران - ترویج اسلام هراسی در جهان و شیعه هراسی در جهان اسلام از طریق ماهواره - تأثیر ماهواره بر هنجارهای اخلاقی و عادی‌سازی روابط نامشروع و ترویج فساد و فحشا در کشور- توانمندی مالی، اشراف اطلاعاتی، برتری تجهیزاتی، فنی و دانش رسانه‌ای آمریکا نسبت به ایران - رویکرد آمریکا در ارائه کمک‌های مالی، فنی و خدماتی به شبکه‌های ماهواره‌ای مخالف ایران و تقویت توان برنامه‌سازی و اثرگذاری آن‌ها- تلاش ماهواره‌های مهاجم در ایجاد تغییر و تحول در منابع قدرت نرم نظام و مهار ایران- مأموریت‌های فرهنگی ناتو برای گسترش ارزش‌های فرهنگی لیبرال دموکراسی غرب و ترویج آن از طریق ماهواره- مدیریت و هدایت افکار عمومی در مسیر ایجاد بی‌ثباتی و ناپایداری ملی از طریق ماهواره - ترویج خودکام‌بینی در برابر ارزش‌های فرهنگی غرب، تضعیف روحیه مقاومت و ایثار و تقویت روحیه همانندسازی با غرب از طریق ماهواره - رویکرد ماهواره‌ها در تضادآفرینی و ایجاد تفرقه و تضعیف مبانی وحدت ملی علاوه بر پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق، و به‌منظور استفاده از قدرت فراهوشمند جمهوری اسلامی ایران، با بهره‌گیری از آموزه‌های اسلام شیعی و ترکیب معیارهای مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای و عوامل مرتبط، قدرت بصیر، به شرح زیر تعریف گردید. همسوئی و هم‌افزایی حکیمانه ظرفیت‌ها و سرمایه‌های مادی و معنوی کشور و بکارگیری عاقلانه توأم با فراست آن‌ها با اتصال معنوی و عملی به قدرت لایزال الهی و تکثیر، توزیع و انتقال تشکیلاتی، مستمر، لاینقطع، کارآمد و مؤثر آموزه‌های اسلام، انقلاب اسلامی و تدابیر و رهنمودهای رهبری به متن و بدنه جوامع.

در ادامه، راهبرد کلان بر اساس مطالعات انجام‌شده و مبتنی بر قدرت بصیر و نیز کسب نظر خبرگان در جلسات نخبگی و ایجاد وفاق نظری تدوین گردید. همچنین با استفاده از روش بهینه‌شده تدوین راهبرد (روش نوین تدوین راهبرد توسط دانشگاه عالی دفاع ملی) و تخصیص بهینه منابع، و استفاده از روش داده بنیان و جلسات نخبگی و خبرگی، و با الهام از راهبرد کلان، تعداد ۱۵ گزاره راهبرد ملی به شرح زیر تدوین شده است.

راهبردها بر اساس مطلوبیت

راهبرد کلان: تکیه بر قدرت بصیر و فرا هوشمند جمهوری اسلامی ایران با مدیریت سازگار، هماهنگ و یکپارچه امکانات رسانه‌ای و ماهواره‌ای کشور، به منظور کنترل و تنظیم روابط متغیرهای تأثیرگذار تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای بر افکار عمومی و الگوسازی رفتاری و الهام بخشی به توده مردم و مستضعفان جهان

۱- آماده‌سازی بستر مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای، با شناسایی، گردآوری، دسته‌بندی، تحلیل اطلاعات و کشف دانش، تصویرسازی از احساس، ادراک، نگرش، انگیزه، ماهیت، رفتار و منابع مالی و فنی مهاجمان فرهنگی، برای ایجاد اشراف اطلاعاتی و مقابله با رویکردها و شیوه‌های تهاجم فرهنگی

۲- ایجاد توازن قدرت رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی با اقدامات کنشگرانه تولید و توزیع به موقع اطلاعات و اخبار، شبیه‌سازی استراتژی مقابله و هم‌وزن سازی فعالیت‌ها و برنامه‌های تولیدی برای جلب اعتماد مردم و کاهش نفوذ ماهواره‌های مخالف

۳- تصویرسازی روشن و مثبت از اسلام ناب محمدی، مکتب تشیع و نهضت حسینی و ایران اسلامی، با بهره‌گیری بهینه از فناوری‌های نوین رسانه‌ای و ماهواره برای جلوگیری از گسترش پدیده اسلام‌ستیزی و شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی

۴- تلفیق هوشمندانه و حکیمانه قدرت نرم و سخت کشور با تبادل تجربیات و استفاده از دیدگاه‌های صاحب‌نظران و اندیشمندان و توانمندی متخصصان فنی ماهواره، برای مقابله و پاسخ گوئی به تحرکات ماهواره‌ای آمریکا، علیه جمهوری اسلامی ایران

۵- ایجاد شبکه‌های ماهواره‌ای و بلوک رسانه‌ای هوشمند و هدفمند، با سازمان‌دهی نخبگان و اندیشمندان فرهنگی و هنری و رسانه‌ای مخالف سلطه فرهنگی غرب و تعامل سازنده با مجامع فرهنگی هنری سایر کشورها به منظور مداخله تأثیرگذار در تحولات فرهنگی جهان

۶- تبدیل رسانه ملی به رسانه‌ای فعال، حرفه‌ای و تهاجمی در فضای ماهواره‌ای، با جلب همکاری و ایجاد همگرایی فرهیختگان و هنرمندان خلاق و متعهد داخلی و خارجی، برای راه‌اندازی جریان مقابله با ارزش‌های نظام لیبرالیستی و اقدامات ناتوی فرهنگی

۷- حفاظت از ارزش‌های انقلاب اسلامی و تضمین تداوم جریان آن‌ها در بستر جامعه با افزایش ظرفیت و آمادگی رسانه‌ای، فرهنگی و هنری کشور، برای تقویت بصیرت، خودباوری، و امیدواری مردم و ایجاد ثبات و امنیت محیط‌زیست فرهنگی در برابر تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای

۸- افزایش ضریب پایداری اعتقادی و فرهنگی مردم با تقویت سنگرهای معنوی و سرمایه اجتماعی نظام ، و تکیه بر نفوذ کلام ولی فقیه و ظرفیت روحانیت متعهد و مرجعیت دینی ، برای جلوگیری از نفوذ فرهنگی ماهواره‌ها

۹- مفهوم‌سازی و نظریه‌پردازی فرهنگی با تکیه بر جهان‌بینی توحیدی و مبانی فرهنگ ، تمدن و زبان و ادبیات غنی اسلامی-ایرانی و ترویج آن از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای به منظور بازتولید قدرت و نفوذ معنوی ایران در جهان اسلام و منطقه و ایجاد بازدارندگی در بیرون از مرزهای کشور

۱۰- تبیین ولایت فقیه در مدل مردم‌سالاری دینی و ترویج آن، با استفاده از توانمندی‌های کشور و فناوری‌های نوین رسانه‌ای، به‌ویژه ماهواره، برای مشروعیت‌زدایی از نوع حکومت‌های لیبرالیستی غربی و خنثی کردن آثار تهاجم به ارکان نظام اسلامی

۱۱- تفسیر و تحلیل برنامه‌ها ، بازتولید، تغییر و بهینه‌سازی ابزارها و بازشناسی روش‌های تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای با ایجاد مراکز پژوهش و رصد و پایش روزآمد تهدیدات، برای کنترل، هدف‌گیری، مدیریت تحرکات و ایجاد اختلال در ارتباطات شبکه‌های ماهواره‌ای دشمن

۱۲- تبیین، تبلیغ و ترویج ارزش‌های انقلاب اسلامی، مبانی نظام جمهوری اسلامی و مردم‌سالاری دینی، با استفاده خلاقانه از توان تبلیغی و رسانه‌ای کشور ، برای جلوگیری از تحقق اهداف عملیات روانی ماهواره‌ای غرب

۱۳- راه‌اندازی و تقویت مراکز آموزشی، پژوهشی و مطالعات فنی و محتوایی ماهواره‌ای با استفاده از امکانات و منابع موجود کشور و تجربیات دیگر کشورها به منظور تربیت نیروهای خلاق، متخصص و متعهد و افزایش توانمندی‌های تخصصی کشور

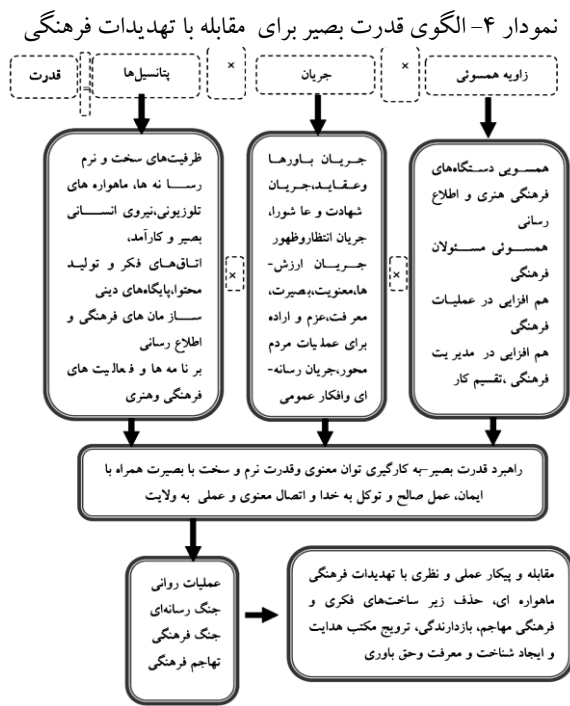
۱۴- نقد عالمانه و به چالش کشیدن مستدل برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای مخالف جمهوری اسلامی با تولید محصولات ارزش محور، فاخر، جذاب و مؤثر فرهنگی هنری و خبری برای جلوگیری از تأثیر جنگ فرهنگی و رسانه‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران

۱۵- ایجاد موازنه خطر و تولید هراس و تردید در مهاجمان فرهنگی با شناخت نقاط ضعف و خطوط نگرانی فرهنگی دشمن و اثرگذاری بر آن از طریق ماهواره، به منظور ایجاد بازدارندگی و کاهش میل تهاجمی دشمن

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتیجه‌گیری:

غرب با استفاده از ماهواره، در چارچوب مأموریت ناتوی فرهنگی و با تکیه بر قدرت هوشمند، نظام اسلامی، که یک نظام اعتقادی فرهنگی است را مورد تهدید قرار داده است. برای مقابله با این تهدید، راهبرد تجميع قوا و تلفيق هدفمند قدرت معنوی و مادی جمهوری اسلامی با استفاده از قدرت بصیر در فرمول و الگوی زیر با برداشتی از فرمول قدرت در فیزیک، با الگوسازی‌های اجتماعی فرهنگی، از شبکه‌های عملیات جنگ روانی، جنگ فرهنگی و جنگ رسانه‌ای و همکاری‌های ائتلافی و یکپارچه و چارچوبی برای کاهش ضعف‌ها، ارتقاء پایداری ملی و اشراف بر فعالیت‌های فرهنگی ماهواره‌ای دشمن و دفع تهدیدات ترسیم و تبیین شده است.

پیشنهادها: در چارچوب راهبرد کلان و برنامه‌ریزی و اقدام بر اساس راهبردهای تدوین شده جهت کاهش ضعف‌ها و افزایش نقاط قوت کشور از یک طرف و حداکثر استفاده از فرصت‌های محیطی و دفع تهدیدات متوجه جمهوری اسلامی ایران، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود.

- تدوین دکترین عملیات مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای
- انجام پژوهش‌های بنیادی، توسعه‌ای و کاربردی در حوزه علوم ارتباطات، رسانه و مخاطب

- و فناوری ماهواره
- آینده‌پژوهی در روند تحولات فرهنگی جهان و نقش ماهواره و رسانه‌های نوین در این تحولات
- بازبینی و اصلاح روندها و تغییر رویکرد و جهت‌گیری سیاست‌های تولید و پخش ماهواره‌ای کشور از تدافعی به تهاجمی
- گسترش همکاری تبادل اطلاعات و اخبار و ایجاد شبکه‌های تعاملی ماهواره‌ای با کشورها و مجامع همسو با تکیه بر باورها و ارزش‌ها و اهداف مشترک.
- برنامه‌ریزی برای جهت‌دهی به فرایند تغییرات فرهنگی منطقه‌ای و عنداللزوم جهانی از طریق ماهواره
- ایجاد مرکز مطالعات بازشناسی فرهنگ جغرافیائی منطقه و ایجاد جغرافیای فرهنگی، رسانه‌ای و ماهواره‌ای
- شناسایی مخالفان تهاجم فرهنگی غرب و ایجاد ارتباط کنشگرانه با آن‌ها و تشکیل جبهه مقابله با تهدیدات فرهنگی
- برگزاری دوره‌های آموزشی بهبود همکاری‌های منطقه‌ای مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای
- برنامه‌سازی و پخش از طریق ماهواره با رویکرد تبیین ابعاد حکومت دینی و الگوی جمهوری اسلامی
- تدوین مدل‌های مقابله با تهدیدات فرهنگی ماهواره‌ای متناسب با ویژگی‌ها و شرایط مکانی و زمانی تهدیدات
- انجام اقدامات کنترلی بر جریان گردش اطلاعات از طریق ماهواره
- شناخت احساس و ادراک دشمن در تهاجم فرهنگی ماهواره‌ای و برنامه‌ریزی برای اقدامات تقابلی
- انجام مطالعات و تحقیقات آینده‌پژوهی در مورد نقش ماهواره در روند مصارف فرهنگی کشور و جهان اسلام
- تولید برنامه‌های جذاب مبتنی بر نقاط ضعف و خطوط نگرانی دشمن و پخش آن از طریق ماهواره

منابع :

منابع فارسی:

- قرآن کریم ترجمه آیت الله مکارم شیرازی
- نهج البلاغه ترجمه فیض الإسلام
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری
- بیچرانلو، عبدالله، ۱۳۹۰، تلویزیون و چالش‌های پیش رو در فضای نوین رسانه‌ای ایران، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، تهران
- پارمار، ایندرجیت و کاکس، مایکل، ۱۳۹۰، قدرت نرم و سیاست خارجی آمریکا، ترجمه علیرضا طیب، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران
- پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۴، سالنمای امنیت ملی، تحولات راهبردی ۱۳۹۳، چشم‌انداز ۱۳۹۴، تهران
- پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۲، سالنمای امنیت ملی، تحولات راهبردی ۱۳۹۲، چشم‌انداز ۱۳۹۳، تهران
- دائرةالمعارف تشیع، جلد سوم، ۱۳۸۰، زیر نظر صدر حاج سید جوادی، احمد-فانی، کامران-خرمشاهی، بهاءالدین، نشر شهید سعید محبی، تهران
- رضاییان، علی، ۱۳۸۰، مبانی سازمان و مدیریت، انتشارات سمت؛ تهران
- سازمان صداوسیما، گزارش مانیتورینگ سیما، ۱۳۹۰، تهران
- سازمان صداوسیما، گزارش مانیتورینگ سیما، ۱۳۹۴، تهران
- سنت، ریچارد ۱۳۷۸. اقتدار، ترجمه باقر پرهام، موسسه نشر و پژوهش شیرازه؛ تهران
- شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲، سند مهندسی فرهنگی کشور، دبیرخانه شورا، تهران
- شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲، گزارش کمیته محتوایی، تهران
- شهبایی، ناصر، مهر نیا، احمد، ولیوند زمانی، حسین (۱۳۸۸) نظریه‌های راهبردی، انتشارات دافوس، تهران
- شیلر، هربرت، ۱۳۷۷، وسایل ارتباط جمعی و امپراطوری آمریکا، ترجمه احمد میر عابدینی، سروش، تهران
- طباطبایی، سید محمد-حسین ۱۳۷۰، تفسیر المیزان، جلد ۳، ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی؛ تهران
- عزتی، عزت‌الله (۱۳۷۳) ژئواستراتژی، سمت، تهران

- مار کوزه، هربرت، ۱۳۵۹، انسان تک ساحتی، ترجمه محسن مؤیدی، انتشارات پایا، تهران
- مرکز تحقیقات صداوسیما ۱۳۹۰، نظرسنجی از مردم تهران درباره شبکه‌های ماهواره‌ای
- مرکز پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی صدرا، ۱۳۸۹، فرهنگ‌نامه جنگ نرم، تهران
- معین، محمد، ۱۳۶۴، فرهنگ معین - جلد ۲، امیرکبیر، تهران
- منجدالطلاب، ۱۳۶۰، فرهنگ جدید عربی-فارسی، ترجمه محمد-م، انتشارات اسلامی، تهران
- میتزبرگ و جیمز ام. رابرت، ۱۳۷۶، مدیریت استراتژیک، ترجمه محمد صائبی، مرکز آموزش مدیریت دولتی، تهران
- نای، جوزف، ۱۳۸۷، رهبری و قدرت هوشمند، ترجمه گلشن پژوه والهام شوشتری زاده، مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
- نای، جوزف، ۱۳۸۲، کاربرد قدرت نرم، ترجمه سید رضا میر طاهر، نشر قومس، تهران
- هیوز، آن، ۱۳۸۵، مدیریت دولتی نوین، مترجمان: سید مهدی الوانی، سهراب خلیلی شورینی، غلامرضا معمار زاده تهران، انتشارات مروارید، تهران
- منابع عربی:
- عبدالباقی، محمد فواد، ۱۳۶۴، المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم، دار الکتب المصریه، قاهره

منابع انگلیسی:

- Gabriel, Almond, (1966) Comparative Politics: a Developmental Approach, Boston: little Brown Bottom of Form
- Hiebert R. Elden & Ungurali F. Donald & Bohn. W. Tomas, Mass Media an introduction to modern communication, David Mckayca, (1975)
- Longman, Dictionary, 1978, released on august 2008 published by Longman.
- Oxford English Ditionary published in 1993 & 1997 (volumes 3) updated quarterly edited by M. profit, published by the Oxford university, California
- Webster 's Third new international Dictionary of the English Language. Published by Merriam, springfield (1971)